

Anna Haava 7a hõivatud maja lugu

Mari-Liis Leis

skvotter

Skvottimine annab tühjalt seisnud majadele uue hingamise ja toetab kogukonna kujunemist, kus toimivad vastastikuse abistamise põhimõtted.

Majahõivamine ehk skvottimine viib kokku vajaduse ja võimaluse. Kui aastaid tühjalt seisnud hooned korda tehakse ja uuele elule äratatakse, on see majade taaskasutamine. Sageli seisavad majad tühjana omanike hoolimatuse või suutmatuse tõttu ning need, kellel on ühelt poolt vajadus ja teiselt poolt ideid hoonetega midagi peale hakata, omanikeringi ei kuulu.

Euroopas on skvottimine levinud praktika. Kuulsad hõivepiirkonnad on Barcelonas (paarsada skvotitud hoonet), Pariisis (kunstiringkonna „L'électron libre”) ja Sloveenias (Metelkova autonoomse kultuuri keskus). Maju hõivatakse Saksamaal, Kreekas, Valgevenes, Leedus ja Soomes. Eestis on sellisel mõtestatud tegevusel paariaastane ajalugu, selle ere näide on Tallinnas tegutsenud skvott Volk.

Tartus on skvottimine siiani seisnenud hoonete lühiajalises hõivamises, kuid 2011. aasta kevadest oleme kasutanud maja aadressil Anna Haava 7a.

Meid tõi kokku A-raamatukogu – alternatiivset kirjandust pakkuv raamatukogu-infokeskus –, mis tegutses tollal noortekeskuses Lille Maja. Olime seal üritusi korraldanud, kuid soov tegevust laiendada ja mitmekülgsemaks muuta oli suur. Otsisime sobivat mahajäetud maja Tartus, kui meieni jõudis info Anna Haava tänava kahest hoonest.

Kiire eeltöö käigus saime teada, et ühes neist elas aastatel 1902–1940 Jaan Tõnisson, see on ajaloomälestis ning samal krundil paikneb ka kolmekordne kivimaja, kus elas tema poeg Ilmar. Ajaleheartiklitest kumas läbi olukorra lootusetus: omandiküsimus on segane, omanikud välismaal ja majade vastu huvi ei tunne. Selle ja muude põhjuste tõttu, nagu maja suurus, korrasolek ning asukoht, otsustasimegi Anna Haava tänava 7a maja skvottida.

Tõstatada mahajäetud majade probleem

Meie eesmärgid jagunesid kolmeks: tõstatada tühjalt seisvate hoonete probleem Eestis ja tutvustada skvottimist kui võimalust mahajäetud majad kasutusele võtta; teha teisele ja kolmandale korrusele eluruumid neile, kes seda vajavad; luua esimesele korrusele kõigile avatud kogukonnakeskus. Majas on keskne koht vabatahtlikul töö, ühistegevusel, keskkonnasäästlikkusel ja rohelisel mõtteviisil. Eelkõige on see aga koht inimestele.

Ühiselt maja taastamine ja selle kaudu sotsiaalse väljundi leidmine ning koosveedetud aeg on loonud kogukonna, milles toimivad vastastikuse abistamise põhimõtted. See on ka koht, kus proovida uutmoodi lahendusi, olgu siis aiapidamises, otsuste vastuvõtmisel või heategevuses. Anna Haava 7a maja on toiminud kui katseklaas uute sotsiaalsete ja majandussuhete kasvamiseks ja arendamiseks.

Praeguseks oleme korranud maja elamiskõlblikuks: klaasinud aknaid, parandanud katusetala, vahetanud põrandaid, krohvitud ja värvitud seinu ning lagesid, parandanud

korstent ja ahjusid. Elektrit saame päikesepaneelidest ja bensiinigeneraatorist. Maja on olnud kaua hüljatud, seepärast remonditööd jätkuvad.

Kolme aasta jooksul on majas lühemat või pikemat aega elanud mitukümmend inimest, kellel tihti ei olegi muud peavarju. Mõnedki meist aga eelistavad lihtsalt kommuunielu kirevust ning sellega kaasnevat vabadust. Oleme võõrustanud paljusid seljakotirändureid ja muusikuid. Nii oleme tuntust kogunud ka väljaspool Tartut ning osaleme üleilmses skvotterite liikumises.

Teist hooaega on majas avatud taaskasutusel põhinev Vaba Pood, kuhu kõik saavad tuua kasutuskõlblikke esemeid, mida neil enam vaja pole, või võtta endale tasuta midagi, millest puudus. Pood aitab paljusid raskes majandusolukorras inimesi ning annab teistele võimaluse annetades väike heategu teha.

Kaks aastat oleme teinud koostööd kirjandusfestivaliga Prima Vista ja osalenud nende programmis kirjandusüritustega. Majas on toimunud ka aruteluõhtuid, filmivaatamisi, taimetoiduõhtusööke, mälumänge, kitarri- ja kunstiringe, töötubasid, näitusi ja palju muud. 2013. aasta kevadest kolisime esimesele korrusele ka A-raamatukogu. Meie kogukond on kasvanud paarikümnest noorest inimesest mitmesaja toetajani.

Nüüd, kui krundi omanikusuhted on selgemaks saanud ja loomisel MTÜ Jaan Tõnissoni Selts, soovime osaleda selle töös majade tuleviku nimel. Tahame jätkata senist kultuuritegevust ning arendada kogukonnakeskust. Tulevikus näeme tervet krunti hõlmavat sümbioosi, kus tegutseb Jaan Tõnissoni pärandile pühendunud muuseum, kogukonnakeskus ja kogukonnaaed. Tööd jätkaksid ka Vaba Pood ja A-raamatukogu ning miks mitte ka rattatöökoda, kohvik, Tartu MTÜ-dele ja teistele ühendustele suunatud ühiskontor, ateljeed, prooviruum muusikutele, huviringid. Veelgi enam tuleb suhelda ümbruskonnaga, et tugevdada naabrisuhteid ning pakkuda vahetult majade ümber elavatele inimestele uusi võimalusi ja kogemusi.

Ligi kolme tegutsemisaasta jooksul on Anna Haava tänava maja oma inimestega sügavalt hinge pugenud. Mäletan segadustunnet, mis valdas esimeste kuude jooksul, kui koristustööd hakkasid lõpule jõudma, kuid nihe tegelikkuse ja tulevikusoovide vahel oli veel väga suur. Ja kuidas 2012. aasta kevadel esimesel avatud uste päeval oli aias nõnda palju uusi inimesi, et mina ja mu kaaslased ei suutnud uskuda, et see maja võib nii paljudele huvi pakkuda. Ühised läbielamised ja vabatahtlik töö on mulle õpetanud palju, eriti seda, et selline projekt muutub pidevalt. Ootan huviga, mida toob tulevik, ja jään lootma, et Anna Haava tänaval asub ka kümne aasta pärast üks omamoodi koht, kus kohtuvad head inimesed ja head mõtted.